Universitatea de Arhitectură și Urbanism “Ion Mincu” București

Coordonator
Claudia Popescu

Artişti la Arhitectură
COLECȚIA
Stephan Eleutheriades

Editori:
Silvia Ionescu, Mihaela Lăcraru, Roland Vasiliu

Editura Universitară „Ion Mincu”
Bucureşti, 2024

Universitatea de Arhitectură
și Urbanism "Ion Mincu". - București

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Acronim: **ArtARH**
Proiect: **Artiști la Arhitectură. Cercetare documentară, scanare și digitalizare colecții de bunuri culturale relevante pentru componenta artistică a învățământului de arhitectură**
Proiect finanțat prin Fondul pentru Finanțarea Cercetării Științifice Universitare –
UAUIM-FFCSU-2024-011, din bugetul Ministerului Educației
Domeniul Strategic de Finanțare E: Cercetare strategică și Dezvoltarea Cercetării, pe pilonul Patrimoniul Cultural, material sau Imaterial

Coordonator: Claudia Popescu
Editori: Silvia Ionescu, Mihaela Lăcraru, Roland Vasiliu

Director proiect: cerc. șt. Constantin Hostiuc
Cercetare de arhivă, scanare-fotografiere, pregătire fișiere pentru cataloage:
lect. dr. arh. Mihaela Lăcraru / lect dr. arh. Răzvan Lăcraru
Cercetare de arhivă, machetare broșură Silvia Ionescu

Consultanți de specialitate:
fil. drd. Cosmina Grafu, dr. ing. Elena Dinu, Ina Pusta Loretti,
lect. dr. dsg. Roland Edgar Vasiliu, dr. arte viz. Claudia Popescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Artiști la Arhitectură : Colecția Stephan Eleutheriades / coord.: Claudia Popescu ;
ed.: Silvia Ionescu, Mihaela Lăcraru, Roland Vasiliu. -
București : Editura Universitară "Ion Mincu", 2024
ISBN 978-606-638-367-7

I. Popescu, Claudia (coord.)
II. Ionescu, Silvia (ed.)
III. Lăcraru, Mihaela (ed.)
IV. Vasiliu, Roland (ed.)

75

Lucrarea de față reprezintă strict punctul de vedere al autorilor. Responsabilitatea lucrării îi revine în întregime autorilor, atât în ceea ce privește conținutul, cât și forma.
Toate drepturile rezervate. Nici o parte din această publicație nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă prin orice mijloace de natură electronică, mecanice, de copiere, înregistrare sau alte forme fără permisiunea scrisă a autorului și a editurii.

© 2024, Editura Universitară „Ion Mincu", București, Str. Academiei nr. 18-20, Sector 1,
cod 010014, tel: +40.21.30.77.193; https://editura.uauim.ro

Cuprins

Introducere 4

Repere biografice 6

Donația Donația Stephen Eleutheriades și Elisabeta Moraitakis 8

Bibliografie 96

INTRODUCERE sau Motivația pictorului: poezia peisajului mangaliot, anterioară demolării.

Claudia Popescu

„Am crescut învăluit de cer, vânt, nori, mare şi hoinărind pe câmpuri cu grâu, porumb, floarea soarelui şi bostănării. Liniştea şi seninătatea acestor privelişti m-au pătruns pe nesimţite în timpul primei mele vieţi şi osmotic mi-au vaccinat fiinţa şi nu m-au mai părăsit. Le simt plăcuta lor greutate până astăzi, când scriu aceste rânduri, cu vârsta mea de peste 80 de ani[1]"

"Roxana Iorgulescu Bandrabur: *Răsfoiesc albumul, „Mangalia, in memoriam" şi la pagina 27 am dat de Cleovol Elefteriadis în uşa prăvăliei lui, Strada Traian, nr. 13, după o fotografie din 1931. Surprindeţi acolo şi maidanul din faţa casei, este şi el aici, plaja, faleza bineînţeles, bisericile, salcâmii noduroşi de pe strada principală, o imagine din 1948, brutăria, străzile mai importante, Piaţa Eroilor şi Restaurantul Delureanu, case mai importante, Primăria, o imagine din 1948, grădini de zarzavaturi, poşta din Mangalia, case şi turnul de apă de pe marginea lacului. Absolut totul v-a inspirat în această Mangalie*?

Stephan Eleutheriades: Exact. Pictam mereu pentru că peisajul Mangaliei îmi era aşa de drag şi aşa de mult deja construit din natură, că tablourile nu trebuiau să fie prelucrate. Erau gata prelucrate şi numai copiate. Cam asta a fost ce am făcut cu picturile mele, pe care le-am pictat în Mangalia şi pe care, o parte, sora mea mi le-a adus aici şi le am cum mine aici şi e clar că le iau din când în când şi îmi văd trecutul. Am trăit pe fiecare colţ din străzile Mangaliei copilăriei mele.[2]"

Ca să înțelegem sistematizarea din Mangalia trebuie să avem o imagine a orașului de dinainte, iar descrierile din ghidul ilustrat "Constanța și Tekirghiolul, 1924" sunt destul de utile. Aici se găsea cea mai frumoasă plajă din Dobrogea veche, expresie care surprinde avantajele (frumusețea, pitorescul) și dezavantajele (lipsa modernizării) orașului ante-sistematizare. Diploma pictorului Eleutheriades propunea tocmai o soluție, azi am zice durabilă, de dezvoltare a orașului: un Satelit balnear la Mangalia, 29 iunie 1948.

"*Astăzi Mangalia e un orășel cam de 4000 Iocuitori, comună urbană, capitala plajei cu același nume și vamă. E așezată de-a lungul plajei, fără ca malul să fie înalt. Are o frumoasă grădină publică, ce se sfârșește chiar în port și un bulevard frumos plantat. Plaja e complet ferită de curenți, nisipoasă și mult înaintată în mare." (Constanța și Tekirghiolul,*

1924, p. 61). Ghidul ne oferă şi câteva indicaţii cu privire la reperele ce apar în tablourile pictorului: "Vizitatorii Mangaliei au prilejul sa contemple ruinele cetăţii Calatis, unde s-au făcut săpături de d. Vasile Pârvan, directorul muzeului naţional din Bucureşti. Ruinele sunt la câţiva paşi de biserica greacă pe malul mării. A iesit la iveala până azi, un frumos templu cu colonade de marmoră. lnteresant e şi digul portului, construit de genovezi.[3]"

"Pentru că eu trăiam într-o provincie foarte puţin evoluată din punct de vedere cultural şi din punct de vedere civilizator, Mangalia era sfârşitul lumii Ţării Româneşti, la 7 km de graniţa bulgărească. Contacul mai apropiat îl aveam vara când veneau sezoniştii la Mangalia şi aveam contacte cu persoane mult mai evoluate decât spiritul mangaliot.[4]"

Pitorescul orașului nu a scăpat nici arhitectului Lăzărescu, dar acesta argumentează pentru sacrificarea sa, pătruns fiind de retorica vremii, care opunea romantismului realismul socialist: "*În cadrul planului general de sistematizare a litoralului Mării Negre, în anul 1958 a început reconstrucţia oraşului Mangalia. Pentru mulţi din cei ce vizitau vara localitatea, ea părea plină de farmec şi poezie; turci şi tătari cu fesuri roşii, moţăind la mesele unei cafenele; copii în şalvari mîncînd seminţe şi dansînd caracîz; vînzători de bragă şi bezele; măgăruşi încăpăţînaţi; case de pămînt, cu prispe susţinute pe stîlpi de lemn învelite cu olane patinate de vremuri; garduri de piatră ce însoţeau drumurile de colb; ici şi colo cîte un pin maritim sau un smochin, tufe de tamarix şi zorele. Toate acestea atrăgeau o seamă de pictori şi poeţi. Vara, mulţi vizitatori, sătui de viaţa zgomotoasă a capitalei, de plictiseala confortului citadin, veneau să savureze în timpul a două săptămîni de vacanţă, poezia oraşului.*

Lumina puternică a dimineţii a dat la o parte romantismul, arătînd adevărata faţă a acestei poezii, ceea ce se ascundea de fapt în spatele pitorescului: o expresie a mizeriei şi înapoierii la care regimul capitalist condamnase regiunea dobrogeană.[5]"

După ce a încercat fără succes să înființeze la Mangalia un muzeu cu picturile sale, arhitectul Eleutheriades s-a întâlnit cu arh. Mac Popescu. A fost o întâlnire fericită de ambele părți: în urma acestuia luând naștere Galeria de Pictură a Centrului Expozițional Documentar al UAUIM, ce găzduiește Donația Stephen Eleutheriades și Elisabeta Moraitakis.

Repere biografice

Arhitectul şi pictorul de origine greacă Ştefan Cleovol Elefteriadis (Stephan Cleobule Eleutheriades în Brazilia) s-a născut la Mangalia în 1922.

În 1947 participă cu două tablouri la Expoziţia „Tinerimea Artistică" la Sala Dalles.

În 29 iunie 1948 devine Diplomat al Facultăţii de Arhitectură cu proiectul: „Un satelit balnear la Mangalia".

În perioada 1948-1949 lucrează ca arhitect la proiectul Aerogării Băneasa.

Părăseşte România în 2 decembrie 1950, după arestarea tatălui său, şi se repatriază în Grecia. În 1951 emigrează în Brazilia şi se stabileşte la Rio de Janeiro unde practică "arhitectura şi pictura, în deplină libertate".

În 1952 are loc demolarea unor zone ale oraşului Mangalia.

Prima sa expoziţie de pictură individuală are loc în 1956 la Petite Galerie în Rio de Janeiro şi este dedicată temei sale principale: Mangalia (*Amintiri din prima mea viaţă*).

Urmează o serie de expoziţii individuale care-l consacră ca pictor.

După o perioadă abstractă ce durează din 1956 (patru ani după demolarea oraşului) până în 1966, pictorul se reîntoarce la imaginea Mangaliei, dedicându-i şaisprezece expoziţii individuale.

În 5 decembrie 2000, preşedintele Emil Constantinescu, i-a conferit Ordinul Naţional „Pentru Merit" în grad de Ofiţer.

În 2003, Universitatea de Arhitectură şi Urbanism Ion Mincu" i-a acordat Diploma „Bene Merenti" în cadrul unei ceremonii organizate la Consulatul General al României de la Rio de Janeiro[6].

Moare în ianuarie 2017.

Ştefan Cleovol Elefteriadis

“Ceea ce mă leagă de această bucată de pământ este faptul că m-am născut şi crescut aici, în Mangalia, cunoscând-o şi pătrunzând-o prin intuiţia mea, în limita cunoştinţelor pe care le-am avut, până la vârsta de douăzeci şi nouă de ani, când, forţat de circumstanţe istorice şi în căutare de libertate, a trebuit să o părăsesc, în 1950, străbătând meridiane, paralele, emisfere, mări şi oceanul, repatriindu-mă în Grecia, şi apoi exilându-mă în partea cealaltă a lumii, în Brazilia. Aşa mi-am dat seama că locul şi pământul unde te-ai născut şi unde ţi-ai trăit copilăria va rămâne, tot restul vieţii, locul şi perioada de aur”[7].

Donația Stephen Eleutheriades și Elisabeta Moraitakis

Elefteriadis este un pictor prolific, iar opera sa abundă în studii şi încercări în căutarea unei opere definitive. O parte din aceste studii ale sale fac obiectul donaţiei pe care pictorul o face în 2013 către UAUIM, după cum povesteşte preşedintele UAUIM,

Emil Barbu Popescu:

"*La Rio de Janeiro am fost invitat la două universităţi, iar la consulatul României, l-am cunoascut pe arhitectul Ştefan Elefteriadis, originar din Mangalia, reputat pictor în Brazilia. Terminase facultatea în anii '40. Mi-a descris amintiri legate de Facultatea acelor ani. I s-a publicat şi o monografie de către Institutul Cultural Român. Sora lui, care trăieşte în Atena, mi-a adus 35 de picturi pe care le-a donat Facultăţii noastre din partea lui. De la Rio am venit cu alte 30 de picturi donate, aşa că m-am gândit că un asemenea gest merita şi poate să susţină un proiect nou. [...] Am amenajat, deci, două încăperi cu expoziţie permanentă, cu colecţia Elefteriadis, şi* **vreau ca arhitecţii români răspândiţi în lume şi care s-au consacrat în pictură, să continue cu un Muzeu al Donaţiilor foştilor absolvenţi.**"

Terminase facultatea în anii '40. Mi-a descris amintiri legate de Facultatea acelor ani. I s-a publicat și o monografie de către Institutul Cultural Roman. Sora lui, care traiește în Atena, mi-a adus 35 de picturi pe care le-a donat Facultatii noastre din partea lui. De la Rio am venit cu alte 30 de picturi donate, așa că m-am gândit că un asemenea gest merită și poate să susțina un proiect nou. ... vreau ca arhiteții romani răspândiți în lume și care s-au consacrat în pictură, să continue cu un Muzeu al Donațiilor foștilor absolvenți.[8]"

Memoria Mangaliei

Tablourile lui Eleutheriades sunt iremediabil legate de memorie (vechea Mangalie) şi de identitate culturală (comunitatea greacă şi cea mangaliotă în general) astfel încât legătura lor cu CED-UAUIM al Muzeului Şcolii de Arhitectură nu este una întâmplătoare.

Proiectul diplomei susţinute de Elefteriadis în 1948 avea ca subiect: „Un satelit balnear la Mangalia". Profesorul său de atelier, arh. Duiliu Marcu, a rămas impresionat de o frază din proiect: „*în Mangalia totul se exprimă prin tăcere: şi formele, şi timpul, şi marea chiar; aici vezi transparenţa lumii şi infinitul, aici stai de vorbă cu Dumnezeu*[9]".

"Soluţia urbanistică propusă era de a păstra intact oraşul matcă, conservând factura lui istorică în care timpul şi-a lăsat pecetea: pietros, văruit şi cu olane, cu lungile garduri de piatră şi cu salcâmi noduroşi. Noul satelit s-ar fi extins înspre nord cu toate instalaţiile moderne, gabarituri joase, trotuare şi asfalt etc., şi pentru a conserva spiritul original dobrogean, propuneam o arhitectură de piatră şi olane, şi programe de mici dimensiuni. Aşa am lăsat Mangalia în noiembrie 1950, când am plecat în Grecia şi apoi în Brazilia, unde m-am stabilit.[10]"

Vechea Mangalie (demolată în perioada comunistă) a fost sursă de inspiraţie pentru primele picturi ale lui Eleutheriades, dar şi o preocupare constantă a artistului plecat în exil. Pictura sa imortalizează vechiul oraş al Mangaliei alături de nume ca: Tonitza, Petraşcu, Şirato, Miracovici, Ţuculescu, Ştefan Constantinescu, Lucian Grigorescu, Musceleanu, Lucia Demetriad Bălăcescu, Mac Constantinescu şi G.M. Cantacuzino (care i-au fost şi profesori la Facultatea de Arhitectură), Mircea Ionescu. Dintre aceştia cel mai apropiat a fost de N. Petraşcu[11].

Dintre pictorii care veneau la Mangalia în anii 30-50, Paul Miracovici i-a dat primele lecţii. Apoi, la Bucureşti, Ştefan Constantinescu l-a îndrumat spre Academia de Arte[12].

Vechea Mangalie a rămas în amintirea pictorului ca o perioadă de aur a vieţii sale: „*cu un aspect puţin oriental şi puţin mediteranean, cu un urbanism natural şi poetic, care îi dădea singularul ei farmec: străzi iregulare şi strâmbe, cu modeste, ba chiar inexistente trotuare, cu felinare Petromax la colţurile câtorva străzi şi care se stingeau singure pe la două noaptea. Oţetarii şi salcâmii uitaţi pe străzi sau în curţile caselor, rezistând din cauza inutilităţii lor.* […]

"*În luna septembrie peisajul se îmbrăca cu preţioase pete galbene de soare şi umbre violete, iar iarna cu gama rafinata de griuri, cu subtila ei monotomie. Viaţa celor 6000 de locuitori se reducea la strictul necesar, iar calmul, resemnarea şi vântul acopereau oraşul. Oamenii trăiau în cafenele şi cârciumi, iar negustorii în prăvăliile lor. Copiii mergeau la şcoală şi se jucau pe marginea maidanelor pline de lobodă şi cucută.*[13]"

Polemica cu transformarea urbanistică a oraşului Mangalia (gândită de foştii săi colegi de facultate şi de an Cezar Lăzărescu şi Violeta Tuţescu Morariu)[14] a fost întreţinută de Eleutheriades prin expoziţii, picturi şi cărţi. Artistul pictează şi se indignează ca un poet, stăpânit de aceeaşi sensibilitate. „Cărţile publicate de şi despre Eleutheriades în ţară şi în special Mangalia, in memoriam sunt legate de o luptă cu timpul şi cu memoria.

"*Eleutheriades este, în generaţiile de după Tonitza, cel mai important pictor care a comentat frumuseţea calmă şi cerurile calme ale Mangaliei. Acolo unde Tonitza surprindea pitorescul oriental, Eleutheriades evocă o lume familiară, pe care o învăluie într-un lirism plin de o vibrantă afecţiune."*[15] (Dan Grigorescu)

Perioadele Creației

Ionel Jianu, în antologia „Romanian Artists in the West“, schiţa cinci perioade ale creaţiei lui Eleutheriades:

1. Ucenicia post-impresionistă

Primele sale picturi (din perioada 1943-1950) evocau priveliştile Mangaliei natale, folosind anumite simplificări ale formelor care ţineau cont de monotonia, de caracterul atemporal dar şi de asprimea vieţii în acest mic orăşel.

2. Realismul figurativ

Mangalia imaginară recreată liric în ţara sa de adopţie, Brazilia, este însoţită de o atitudine polemică faţă de demolarea din 1952 a oraşului. În cadrul expoziţiei din anii 1955, „Amintiri din prima mea viaţă“, foloseşte atât argumentele pictorului, cât şi sensibilitatea poetului.

3. Etapa constructivistă

După 1956 începe seria „cănilor”, ce inaugurează o a treia etapă a evoluţiei lui artistice, când este preocupat de problema formei şi de eliminarea celei de-a treia dimensiuni. Pot fi recunoscute lecturile teoretice din Leonardo, Andre Lhote sau Matyla Ghyka. Această perioadă coincide cu o aprofundare a studiului proporţiilor, folosind adesea proporţia de aur 5/8, ca în „Variaţii asupra relaţiei de aur” (1960).[16]

4. Etapa abstractă

Din 1962 până spre 1966 Eleutheriadis dezvoltă tehnica construcţiei abstracte şi ajunge la un lirism geometric prin care redefineşte realitatea în termeni plastici.

Pentru a suporta greutatea exilului, am ascultat muzică şi am citit poezie cu voce tare, şi aşa am pătruns mai mult pictura. Scopul expresiei mele abstracte am gandit-o şi simţit-o ca o pură satisfacţie a văzului, aşa cum muzica o oferă auzului.[17]

5. Peisaje neo-realiste

Între 1966 şi 1969 Eleutheriadis s-a întors la figurativ, la pictura neo-realistă a peisajelor din Mangalia memoriei sale. “Chiar şi atunci când pictează micuţe aşezări braziliene în Nova Almeida, Espirito Santo, Macae, Sao Joao del Rei etc., el redă tonurile şi transparenţele litoralului Pontului Euxin.”[18]

Deplin afirmat artistic, pictorul realizează o serie de peisaje din ţara sa adoptivă, Brazilia, ca modalitate de a rezista imperativelor vieţii moderne.

În ultima perioadă a vieţii repictează în ulei o serie de studii din perioada abstractă.

Grafică

Piața cu oameni, bărbat cu căldare, băiat pe bicicletă

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Piața cu oameni, bărbat cu căldare, băiat pe bicicletă (detalii)
Descriere:
Piaţa Eroilor, în prim-plan se află un bărbat cu o găleată, în plan secund un băiat pe bicicletă aşezat în profil stânga, un grup de oameni văzuţi din spate, în centrul grupului două persoane îmbrăcate contrastant în alb şi negru iar în următorul plan se află statuia soldatului pe fondul clădirilor, al vegetaţiei şi al ţărmului.
Datare: 1979
Material/Tehnică (text): Cărbune
Dimensiuni: 32,5x24,5 cm

„tragicul monument al Soldatului cu puşca din Piaţa Eroilor, pe care Tudorache Lilis şi compania, împreună cu partidul comunist, au făcut să dispară fără urme.”[19]

Grup de oameni din spate

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Grup de oameni văzuți din spate
Descriere:
Grup de oameni cu doi bărbaţi cu pălării amplasaţi central, îmbrăcaţi contrastant în alb şi negru.
Datare: 1979
Material/Tehnică (text):
Cărbune
Dimensiuni: 32,5x24,5 cm

Studiu în cărbune pentru schiţa Piaţa Eroilor.

Bărbat cu căldare

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Bărbat cu căldare
Descriere:
Bărbat cu căldare în mâna stângă, poartă mustaţă şi este îmbrăcat
în sacou alb, pantaloni dungaţi şi şapcă.
Datare: 1979
Material/Tehnică (text):
Cărbune
Dimensiuni: 32,5x24,5 cm

Studiu în cărbune pentru schiţa Piaţa Eroilor.

"Apa era scoasă cu căldări din fântâni, destul de adânci, dar, de multe ori, apa era fie amară, datorită prezenţei sărurilor de magneziu, fie sulfuroasă, când trecea printr-o regiune cu sulf. Străzi pline de praf sau noroi, depinzând de anotimp, de o pitorească neglijenţă urbană, ofereau un farmec aparte, cu trotuarele mici sau inexistente."[20]

Băiat pe bicicletă

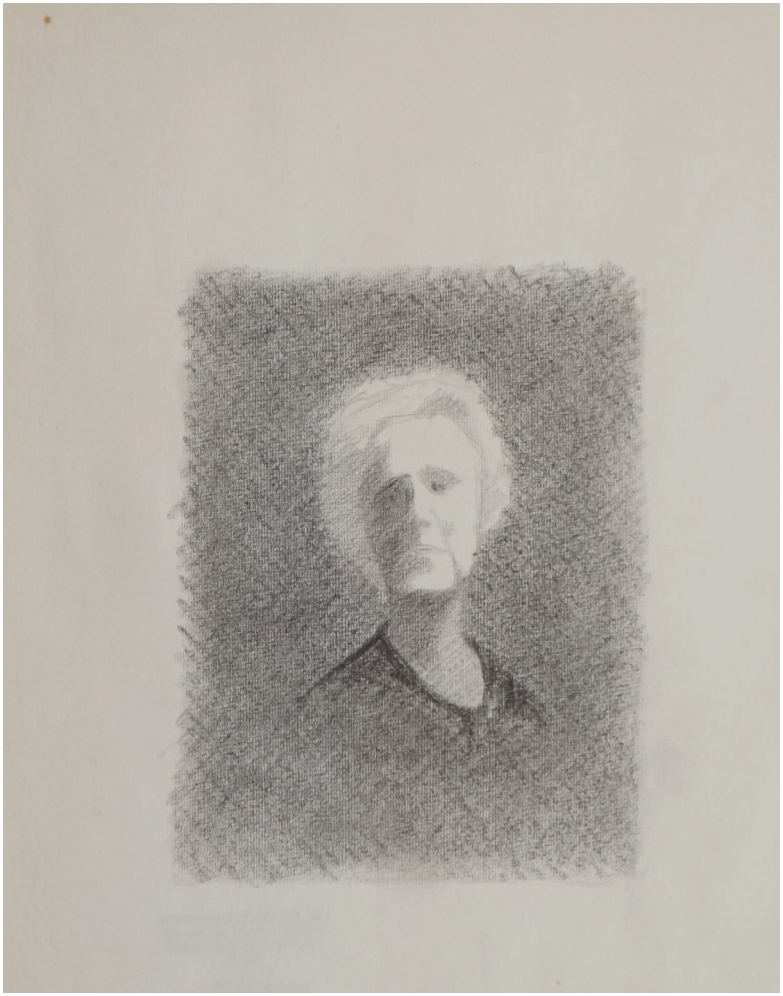
Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Băiat pe bicicletă
Descriere:
Băiat pe bicicletă, orientat cu faţa spre partea stângă, poartă şapcă.Datare: 1979
Material/Tehnică (text):
Cărbune
Dimensiuni: 32,5x24,5 cm

Studiu în cărbune pentru schiţa Piaţa Eroilor.

Portretul mamei

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Portretul mamei
Descriere:
O doamnă în vârstă cu păr încărunţit şi cu o bluză închisă la culoare.
Desenul are chenar.
Datare: s.a.
Material/Tehnică (text):
Creion
Dimensiuni: 17x14 cm

Colindătorii

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Colindătorii
Descriere:
Trei colindători

Datare: s.a.
Material/Tehnică (text):
Cărbune pe hârtie
Dimensiuni: 18x17 cm

"Pe la sfârșitul lunii noiembrie începeam să mă preocup de confecționarea biciului de plugușor de la sfârșitul anului. Era o întrecere între noi copiii, care reușea să aibă biciul care pocnește cel mai tare. Îl împleteam din sfoară de manila sau cânepă și îi puneam sfârc de borangic. În luna decembrie se auzea prin toate mahalalele pocniturile biciurilor. Le udam, ca să fie mai grele, și le mânuiam cu dexteritatea păzitorilor de vaci.[21]"

Schiţă La procesiunea de Paşte cu icoana Învierii

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Schiţă La procesiunea de Paşte cu icoana Învierii
Descriere:
Băiat cu icoana în mână
Material/Tehnică (text):
Cărbune pe hârtie
Dimensiuni: 34x24 cm

“A doua zi, în Duminica Paştilor, mergeam din nou la biserică la ora două după-masă, ne îmbrăcam în haine şi pantofi noi, pentru că era şi începutul primăverii. Acolo preotul împărțea ouă roşii la toţi cei prezenți şi începea o nouă procesiune, cea din prima zi de Paşti, numită şi „a doua Înviere”, care urma acelaşi drum al epitafului din Vinerea patimilor, dar de data asta în plină zi.[22]”

Guașă

A paja de Leblon

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
A paja de Leblon
Descriere:
Trei arbori în primplan, două persoane în profil, cu faţa spre dreapta, marea înspumată în fundal, cu un cer inchis la culoare.
Datare: 1985
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 25x35,5 cm

Peisaje com cavallo vermello

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaje com cavallo vermello
Descriere:
Peisaj la malul mării, în plan central paşte un cal roşcat, în depărtare se vede o construcţie de joasă înălţime şi un arbore, iar în fundal, linia mării.
Datare: 1984
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 25x35,5 cm

© foto Bogdan Gherasim

Bărci

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Bărci
Descriere:
Două bărci răsturnate, una sprijinită pe cealaltă, pe nisipul auriu, iar în fundal, marea şi apusul soarelui.
Datare: 1985
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 14x17 cm

© foto Bogdan Gherasim

Peisaj cu dig, la Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj cu dig, la Mangalia
Descriere:
În partea stângă este o barcă cu pânze cu digul în fundal, iar în
primplan central, două persoane orientate una spre cealaltă, una
îmbrăcată cu pantaloni roşii şi pardesiu galben, cealaltă cu hainele în nuanţe de albastru, iar în fundal marea. Prezintă dedicaţie: „prietenului Ştefan Delureanu”
Datare: 1989
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 16x19 cm

© foto Bogdan Gherasim

Caravela no porta de Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Caravela no porta de Mangalia
Descriere:
Stradă încadrată cu clădiri şi copaci, în fundal marea şi cerul.
Dedicaţie:
Prietenului Ştefan Delureanu cu toată dragostea de vechi Mangalian, de la Ştefan Eleutheriades, Rio 1969
Datare: 1983
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 28x38 cm

© foto Bogdan Gherasim

Peisaj brazilian cu acoperişuri

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj brazilian cu acoperişuri
Descriere:
În prim plan pomi înfloriţi, în plan secund un acoperiş cărămiziu cu lucarnă, iar în plan îndepărtat unul maroniu şi coroana unui arbore în parte stângă.
Datare: 1983
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 25x35 cm

Peisaj din Rio cu munte în perspectivă

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj din Rio cu munte în perspectivă
Descriere:
În primplan fragmente de acoperişuri şi coroane de arbori cu muntele ce se uneşte cu cerul în fundal.
Datare: 1983
Material/Tehnică (text):
Guasă
Dimensiuni: 35x24 cm

Peisaj brazilian - MACAE

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj brazilian - MACAE
Descriere:
Câteva căsuţe pe litoral, doi cai păscând pe marginea unei bălţi, şi marea la orizont.
Datare: 1971
Material/Tehnică (text):
Guasă pe carton
Dimensiuni: 29x38,5 cm

Plaja pescarilor şi farul Mangaliei

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Plaja pescarilor şi farul Mangaliei
Descriere:
Un far în centrul tabloului înconjurat de construcţii şi trei bărci trase pe plajă.
Datare: 1973
Material/Tehnică (text):
Guasă pe carton
Dimensiuni: 36x51 cm

O variantă a acestui tablou apare ca ilustraţie în volumul Cantabis, sub titlul Bărcile pescarilor şi farul Mangaliei iar o variantă redesenată apare în volumul Mangalia in memoriam.

© foto Bogdan Gherasim

Tatăl pictorului pe faleza Mangaliei

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Tatăl pictorului pe faleza Mangaliei, contemplând marea pe timp de iarnă.
Descriere:
Trei personaje pe plajă dintre care unul central cu marea în fundal.Datare: 1975
Material/Tehnică (text):
Guasă pe carton
Dimensiuni: 28x28,5 cm

Tabloul apare în volumul Cantabis cu titlul „Privind marea pe faleză”

© foto Bogdan Gherasim

Un naufragiu privit de pe faleza din Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Un naufragiu privit de pe faleza din Mangalia
Descriere:
Grup de oameni în partea stângă privind în largul mării, Biserica
Grecească în centru sus, marea în partea dreaptă.
Material/Tehnică (text):
Guașă pe carton
Datare: 1975
Dimensiuni: 25x35 cm

© foto Bogdan Gherasim

Mangalia Biserica grecească şi casele parohiale

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia Biserica grecească şi casele parohiale, în amurg
Descriere:
În centru Biserica grecească între pământ şi cer şi o fâşie de mare la
orizont în dreapta.
Datare: 1979
Material/Tehnică (text):
Guasă pe carton
Dimensiuni: 28x38 cm

Unul dintre cele mai originale puncte ale litoralului: Biserica Grecilor, Sf. Niculae, cu casele ei situate pe un promontoriu înspre nordul falezei, deasupra plajei.
Tabloul apare în volumul Cantabis cu titlul: „Mangalia, faleza şi biserica grecească”

Mangalia, str. Mircea cel Bătrân cu case între pomi

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia, str. Mircea cel Bătrân cu case între pomi
Descriere:
Stradă cu pomi şi o casă cu acoperiş cărămiziu înconjurată de un gard jos.
Material/Tehnică (text):
Guaşă pe carton
Datare: 1986
Dimensiuni: 25x35 cm

„Case joase de piatră sau de cărămidă, văruite şi acoperite cu olane, cu garduri lungi de piatră, împrejmuiau curţile gospodăriilor, cu modestele lor grădini de zarzavaturi şi câteva specii de pomi fructiferi sau viţă-de-vie, asaltate mereu de copiii dornici de fructele pomilor."[23]

„în Mangalia totul se exprimă prin tăcere: şi formele, şi timpul, şi marea chiar; aici vezi transparenţa lumii şi infinitul, aici stai de vorbă cu Dumnezeu[24]”.

Pastel

Piata cu statuia soldatului în amurg

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Piata cu statuia soldatului
Descriere:
În stânga stradă cu pomi
şi marea în fundal, statuia
soldatului în
dreapta sus.
Datare: 1967
Material/Tehnică (text):
Pastel
Dimensiuni: 18x25 cm

© foto Bogdan Gherasim

Piata cu statuia soldatului, marea si oameni

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Piata cu statuia soldatului, marea si oameni
Descriere:
Stradă cu pomi cu un grup de oameni care merg spre marea din
fundal, în stânga jos o bicicletă se îndreaptă spre marginea tabloului, în dreapta statuia soldatului şi sub aceasta un bărbat cu o căldare în mână.
Material/Tehnică (text):
Pastel
Datare: 1979
Dimensiuni: 32,5x24,5 cm

© foto Bogdan Gherasim

"*splendida Piaţă a Eroilor (aflată în centrul oraşului), care se deschidea printr-un segment de stradă largă înspre mare, pe sub o boltă monumentală de oţetari, dând pe digul istoric şi miraculos. În mijlocul acestei pieţe, pe un soclu de bolovani, se înălţa statuia de bronz a soldatului cu puşca, prozaică, minoră şi tragică, şi care a ispărut fără urme. Ea reprezenta jertfele poporului român în primul război mondial şi a fost inaugurată cam prin 1926.*"[25]

Acuarelă

Moschee din Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Moschee din Mangalia
Descriere:
În partea centrală a tabloului se înalţă minaretul geamiei care ocupă centrul imaginii dar este acoperită în partea stângă, unde există un mic umbrar, de vegetaţie.
Datare: 1943
Material/Tehnică (text): Acuarelă
Dimensiuni: 17x23 cm

© foto Bogdan Gherasim

Strada cu scara lui Cazangioghi

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Strada cu scara lui Cazangioghi
Descriere:
Casă cu acoperiş de ţiglă zărit printre copacii din curte iar în jumătatea de jos a tabloului o stradă măginită de gardul jos al casei.
Datare: 1943
Material/Tehnică (text): Acuarelă
Dimensiuni: 16x23 cm

© foto Bogdan Gherasim

Ulei pe carton

Natură moartă (Cană cu fructe)

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Natură moartă (Cană cu fructe) Descriere:
Ulcior gri aşezat pe o masă în stânga iar în dreapta două piersici pe o farfurie.
Datare:
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 40x51 cm

Tablou double face Recto: Cai, Verso: Peisaj cu arbori şi mare

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Tablou double face Recto: Cai, Verso: Peisaj cu arbori şi mare
Descriere:
Trei cai în jurul unei adăpători în centru şi marea la orizont.
Datare: 1947-1948
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 36x47 cm

Zeflemistul

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Zeflemistul
Descriere:
Personaj prezentat de la brâu în sus, orientat cu faţa spre dreapta, cu mâna la gură, îmbrăcat într-o haină roşie-cărămizie.
Datare: 1952
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 33x25 cm

Camera mea din Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Camera mea din Mangalia
Descriere:
Uşa deschisă spre mare a unei camere în care se află: în stânga o
masă acoperită de o faţă de masă închisă la culoare cu ciucuri iar în
dreapta un cuier sub care este un mobilier acoperit de un covoraş,
probabil patul.
Datare: 1944
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 33x23,5 cm

Tabloul prezintă camera în care pictorul obişnuia să-l primească pe prietenul şi colegul său de şcoală Liviu Ciulei, venit în vacanţele de vară la Mangalia.

Peisaj nocturn

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj nocturn
Descriere:
Marea şi cerul înnorat zărite noaptea printre copacii de pe ţărm la lumina lunii
Datare: 1942
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33,5 cm

Peisaj marin: faleza cu cal alb la Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj marin: faleza cu cal alb la Mangalia
Descriere:
Un deal pe mamul mării ce acoperă partea stângă a tabloului, în dreapta paşte un cal alb iar deasupra sa se vede marea şi cerul.
Datare: 1968
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 47x56 cm

Cârciuma lui Veteranu

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Carciuma lui Veteranu
Descriere:
Faţada unei case de ţară la marginea unei străzi delimitată de doi copaci pe partea cu casa şi de un copac şi un stâlp de lemn pe partea opusă. Casa este albă, văruită, are uşa de lemn deschisă iar în partea stângă are gemurile acoperite cu obloane cărămizii.
Datare: s.a.
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 24x33,5 cm

© foto Bogdan Gherasim

“casa cu cârciumă a lui Veteranu, unde vara venea Tonitza şi bea vinul de Odobeşti al cârciumărului.[26]”

Stradă din Mangalia cu pomi şi casă

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Stradă din Mangalia cu pomi şi casă
Descriere:
Pe marginea unei străzi care pleacă pe diagonală din colţul dreapta jos al tabloului sunt înşiraţi 4 salcâmi noduroşi lângă un gard alb în spatele căruia se vede o construcţie albă.
Datare: 1947
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 22.5x32 cm

Mangalia, casă părăsită cu curte şi pomi

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia, casă părăsită cu curte şi pomi
Descriere:
În centru dreapta o casă albă din care se vede o latură în lumină cu
două ferestre dintre care una acoperită de obloane, în spatele casei se văd copaci, un câmp şi cerul în fundal. Un drum de ţară pleacă pe diagonală din colţul dreapta jos al tabloului.
Datare: 1941
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 35,5x50 cm

Tabloul apare în volumul Cantabis alături de următorul citat (din 2006) al pictorului: “Peisajul mangaliot era gata compus, doar trebuia găsit, pătruns şi transcris cu toată poezia lui. El se oferea şi alina, încânta şi învăluia prin discreţia şi rafinamentul care emana din formele caselor apărute în timp ca ierburile pe câmpuri, făcute pentru a da adăpost necesităţilor oamenilor umili, timizi, modeşti, a căror dorinţă era fericirea şi să-şi trăiască viaţa[27]”

Str. Mircea cel Bătrân în sudul Mangaliei

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Str. Mircea cel Bătrân în sudul Mangaliei, verso: Autoportret
Descriere:
Perspectivă longitudinală asupra unei străzi mărginite de pomi cu
punctul de fugă la orizont şi o construcţie în partea dreaptă a punctului de fugă.
Datare: 1946
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33 cm

Portretul unui tânăr băiat

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Portretul unui tânăr băiat
Descriere:
Portretul cu tuşe groase al unui tânăr văzut din faţă de la brâu în
sus, îmbrăcat într-o cămaşă albă cu reflexii albăstrii.
Datare: 1946
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 26x35 cm

«Atunci, în 1945, Paul Miracovici m-a descoperit ca pictor şi m-a incurajat să mă dedic picturii, dându-mi şi lecţii de teorie coloristică. M-am apropiat apoi de Gheorghe Petraşcu, tablourile lui erau executate cu spatula, iar acest efect al plasticităţii culorii dădea savoare vizuală deosebită. Am incercat şi eu tehnica lui Petraşcu, iar prietenul meu, Liviu Ciulei, m-a poreclit „pictor cuţitar”.»
Tehnica lui Petraşcu este folosită la câteva tablouri din prima perioadă:
- Stradă din Mangalia cu pomi şi casă, 1947
- Str. Mircea cel Bătrân în sudul Mangaliei, 1946
- Portretul unui tânăr băiat, 1946
- Peisaj cu biserica grecească Sf. Neculai şi casele parohiale din oraşul Mangalia, 1940-1950
- Mangalia. Bulevardul de pe faleză, 1947-1950
- Peisaj din Mangalia. Grădina publică, 1940-1950
- Cârciuma lui Veteranu, s.a. [28]

Mangalia. Bulevardul de pe faleză

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia. Bulevardul de pe faleză
Descriere:
Perspectivă longitudinală asupra unei străzi şerpuitoare care acoperă colţul din stânga jos al tabloului. Pe stradă se văd patru
siluete iar pe laturile sale sunt pomi şi stâlpi de curent. În plan îndepărtat sunt nişte clădiri şi la orizont se vede marea.
Datare: 1947-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 27x35 cm

Pe coperta volumului Cantabis apare acest tablou (sau o versiune a sa) în oglindă.

Peisaj cu case pe malul mării (casele lui Oprişan şi Hurmuzescu)

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj cu case pe malul mării (casele lui Oprişan şi Hurmuzescu), verso: Portretul dnei. arh. Scharf. Ştefănescu
Descriere:
La orizont câteva case şi un pâlc de pomi, în planul apropiat iarbă iar în cel îndepărtat, cerul.
Datare: 1947
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33 cm

Peisaj marin la Mangalia cu două persoane urmărind naufragiul unui vapor

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj marin la Mangalia cu două persoane urmărind naufragiul unui vapor
Descriere:
În prim plan două personaje aşezate jos, cu spatele privesc marea. Cel din stânga, îmbrăcat cu haină albă şi cu beretă neagră arată cu degetul spre o bărcuţă aflată în larg. Celălalt personaj cu hană neagră şi cu şapcă gri pare să ţină mâinile în buzunare.
Datare: 1979
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 38x54 cm

Peisaj marin la Mangalia cu două persoane urmărind naufragiul unui vapor

Întoarcerea

Locul acesta îmi este destinat,
este istoria mea în lume,
umbra ce mă unește pe mine de mine,
un scurt-circuit al marelui lanț,
un schimb de scrisori sofisticat.

Străini într-o mulțime de lumi în mișcare,
uniți de nostalgia către un loc unic,
fericirea înseamnă să reziști
tentației de a fi toată lumea.
Fericire înseamnă să te pierzi în tine.

Locul acesta îmi era destinat:
să mă întorc acasă din lume,
lumina se naște-mplinită din val,
respiră albastrul odată cu mine.

Acasă lumina loveşte în geam
şi zmeie înalță ca păsări,
acasă departe sună ciudat
când marea cântă triluri măiastre.

Pe malul mării, ulei pe pânză, 65x81

O variantă a tabloului, cu alte dimensiuni apare în volumul Cantabis dar şi în Stephan Eleutheriades: album.[29]

O stradă circulară în centrul oraşului Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
O stradă circulară în centrul oraşului Mangalia
Descriere:
La orizont câteva case şi un pâlc de pomi, în planul apropiat iarbă iar în cel îndepărtat, cerul.
Datare: 1982
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 38x38,5 cm

© foto Bogdan Gherasim

O variantă a tabloului apare în volumul Cantabis.

Mangalia Casa Hurmuzescu (proiect arh. Haralamb Georgescu)

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia Casa Hurmuzescu (proiect arh. Haralamb Georgescu)
Descriere:
O casă pe malul mării, între doi stâlpi, între pământ şi mare, în colţul din dreapta jos se ghiceşte un deal.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33 cm

© foto Bogdan Gherasim

Tabloul apare şi în volumul Cantabis cu titlul Casa preotului Hurmuzescu.

Arbori pe câmpul Mangaliei

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Arbori pe câmpul Mangaliei
Descriere:
Patru arbori aliniaţi în centrul tabloului, în mijlocul unor parcele
agricole.
Datare: 1985
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 50x61 cm

Faleza cu casele bisericii greceşti, plaja şi marea la Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Faleza cu casele bisericii greceşti, plaja şi marea la Mangalia
Descriere:
Din colţul dreapta jos urcă pe diagonală nişte trepte pe un deal. În susul dealului se profilează nişte clădiri apropiate una de alta şi doi pomi. În dreapta scării şi a tabloului de vede o fâşie din mare şi din plajă.
Datare: 1985
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 50x65 cm

Marea cu plaja de la Mangalia, văzută de sus, de pe faleză

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Marea cu plaja de la Mangalia, văzută de sus, de pe faleză
Descriere:
În prim plan plaja cu un chioşc, în faţa lui este un câine, lângă el
este un pictor cu şevaletul, pe plajă încă două personaje în stânga şi dreapta chioşcului.
În fundal marea cu linia orizontului şi un cer senin cu câţiva nori.
Datare: 1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 36x45 cm

Tabloul este o repictare a scenei despărţirii de Mangalia din 1950.
O variantă a acestui tablou apare ca ilustraţie în volumul Cantabis, sub titlul Întoarcerea, alături de poemul Întoarcerea.

© foto Bogdan Gherasim

În umbra chioşcului de pe plajă se observă un pictor cu şevaletul său, scenă care rezumă relaţia sa cu oraşul natal.
Tabloul despărţirii de Mangalia, una din variantele ultimului tablou pictat de Stephan Eleutheriades acasă. Iată povestea lui, din memoriile pictorului:
„În 1949 am pictat puţin, iar in 1950 şi mai puţin. Partidul începea să controleze activităţile arhitecţlor în institutele de proiectare, iar, pe de altă parte, realismul socialist să se impună în saloanele oficiale de pictură. Lucram ca arhitect într-un birou de arhitectură, şi apoi fusese interzis peisajul dobrogean de pe malul mării, din motive de siguranţă naţională, ca fiind zonă de frontieră. Am reuşit să fac totuşi un tablou pe ascuns, de pe un balcon al casei noastre de pe faleză, vila Elisabeta, cu digul, plaja şi modestul port al Mangaliei. Am înregistrat cu cea mai mare onestitate şi atenţie gama culorilor mării, lumina de pe dig şi lungile umbre violete proiectate pe plajă, într-o târzie după-amiază a unei zile de sfârşit de septembrie. Am copiat cu toată grija şi am căutat să pătrund şi să pun pe bucata de carton lirismul, calmul, vântul şi rafinata analiză a culorilor, pe care le smulgeam cu multă strângere de inimă, întrevăzând viitorul incert care ne pândea. Nu ştiam, însă, că era pentru ultima dată, că înregistram un peisaj în agonie şi care îşi presimţea fatala lui condamnare, oferindu-se timpului cu tot lirismul şi inocenţa lui; după doi ani, a căzut victimă nesăbuitei distrugeri care a asasinat orăşelul nostru, de către un regim autarhic, care s-a aşezat etern.”[30]

În volumul Cantabis este prezentată o altă variantă a tabloului, schiţa de lucru.

Peisaj din Mangalia cu o magazie şi doi pomi

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj din Mangalia cu o magazie şi doi pomi
Descriere:
În prim plan este o stradă care ocupă colţul din stânga jos al tabloului, aceasta este mărginită de un gard jos şi de doi pomi dintre care unul din prim plan, strada şi gardul se îndreaptă către clădirea din fundal (o casă), lângă care este al doilea pom, mai mic. Deasupra casei şi printre crengile primului copac se zăreşte cerul.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33 cm

Peisaj din Mangalia. Grădina publică

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj din Mangalia. Grădina publică
Descriere:
Şapte arbori aliniaţi pe diagonală din colţul dreapta jos al tabloului
până aproape de linia orizontului care este dată de marea ghicită
peste relieful accidentat acoperit cu iarbă.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23,5x33 cm

Castelul de apă şi case pe marginea lacului Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Castelul de apă şi case pe marginea lacului Mangalia
Descriere:
Grup de construcţii amplasata la orizont cu marea în fundal şi cu
prim planul cu iarbă.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x31 cm

© foto Bogdan Gherasim

Tabloul apare în volumul Cantabis cu titlul: „Casa de apă” (1945)

Mangalia, peisaj cu case şi pomi în apropierea ruinelor

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia, peisaj cu case şi pomi în apropierea ruinelor
Descriere:
În prim plan 3 arbori înclinaţi, în fundal pe culmea unui deal o casă în partea centru sus a tabloului iar în stânga alte două case mai mici.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23,5x33 cm

Tabloul apare ca ilustraţie în volumul Cantabis cu titlul: „Faleza cu casele bisericii greceşti”

Peisaj din Mangalia cu magazii din str. Mircea cel Bătrân

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj din Mangalia cu magazii din str. Mircea cel Bătrân, verso: Case şi pomi din marginea oraşului Mangalia, spre sud
Descriere:
Din colţul dreapta jos al tabloului se ghiceşte diagonală marginea
unei străzi cu 3 arbori aliniaţi în prim plan şi alţi trei în fundal, de-a lungul unui gard de piatră, în spatele copacilor se întrevede o casă albă.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 23x33 cm

Tabloul apare în volumul Cantabis cu titlul: „Stradă cu magazii”

Peisaj cu biserica grecească Sf. Neculai şi casele parohiale din oraşul Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj cu biserica grecească Sf. Neculai şi casele parohiale din oraşul Mangalia
Descriere:
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 27x36 cm

© foto Bogdan Gherasim

Tabloul apare ca ilustraţie în volumul Cantabis cu titlul: „Faleza cu casele bisericii greceşti”

Mangalia, bărci pe plajă, marea şi farul de pe dig

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia, bărci pe plajă, marea şi farul de pe dig
Descriere:
Întâlnirea dintre mare şi plajă schiţată pe o diagonală care începe din colţul stânga jos şi se îndreaptă către far, între mare şi ţărm trei bărci răsturnate în bătaia valurilor şi alte două aparoape de linia orizontului în partea stângă a tabloului.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 40x50 cm

Femeia Mamă

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Femeia Mamă
Descriere:
Femeie cu părul cărunt, stând pe scaun
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 64x49cm

"Ştefan Eleutheriades: mama mea era o bigotă, o credincioasă care nu accepta nici un fel de explicaţie. Pentru că, la un moment dat, când a început să evolueze în mine chestiunea raţiunii şi am încerca să-i explic, ea s-a refuzat, şi mi-a spus fiule, opreşte-te aici, eu nu vreau să te aud vorbind în felul acesta despre credinţă, dacă tu ai convingerea asta, păstreaz-o pentru tine şi lasă-mă pe mine în credinţa mea."[31]

Ulei pe pânză

Peisaj din Mangalia cu pomi şi case pe malul mării

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj din Mangalia cu pomi şi case pe malul mării
Descriere:
Câţiva copaci în prim plan aruncându-şi umbrele pe iarbă şi în spatele lor se ghicesc nişte clădiri iar deasipra lor marea dă linia orizontului.
Datare: 1946
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 37,5x55,5 cm

© foto Bogdan Gherasim

Peisaj la mare, Mangalia

Autor : Stepan Eleutheriades
Titlu:
Peisaj la mare, Mangalia
Descriere:
Grup de construcţii cu marea în fundal.
Datare: 1946
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 36x56 cm

A Igreja da infancia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
A Igreja da infancia
Descriere:
Tablou pe landscape. În centru dreapta o biserică cu trei turle şi
anexe şi încadrată de doi copaci înfrunziţi în dreapta şi de unul fără frunze în stânga.
Datare: 1971
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 46x82 c

Biserica Sf. Gheorghe este singura care a scăpat din demolarea vechiului oraş. Acesta era maidanul din faţa casei pictorului: biserica românească şi magaziile de cereale. Iar notiţa pictorului la desenul din Mangalia in memoriam este: „casa oamenilor şi casa Domnului coexistând armonios”[32].

A Igreja da infancia

Prin 1957, Eleutheriades încearcă să scape de nostalgia oraşului demolat între timp, printr-o serie de studii formale. Seria „cănilor" inaugurează a treia etapă a evoluţiei lui artistice, când este preocupat de problema formei şi de eliminarea celei de-a treia dimensiuni. În această nouă fază, el nu se va rezuma la o simplă reproducere a formelor naturale, ci le va interpreta în termeni picturali, trecând de la compoziţia „Cana sau naturaleţe şi pictură", la „Cana onirică"[33].

Canecas com peixe

26 Pictură de șevalet
Nr. inventar: 30099
Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Canecas com peixe
Descriere:
Cană descompusă în pete de negru, gri și ocru, cu ciocul orientat spre dreapta.
Datare: 1965
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 51x52 cm

Adolescent- Pictura refăcută în 2004

Pictura refăcută în 2004 apare în volumul Cantabis alături de poemul Dezrădăcinare, pare să fie deci o viziune (de)constructivistă a Autoportretului.

Adolescentul, ulei pe pânză, 61x50

Dezrădăcinare [34]

Să facem liniște:
haosul fuge călcând dureros în orice adiere,
ritmurile clepsidrelor
iubirea îmbrăcată în apă și foc
se reflectă în aripa timpului
șterge culorile și nopțile
afundă plantele ce cresc cu milă
pe mormintele dragi,
chipurile noastre se schimbă
în ritmurile versurilor
ce zac pe sicrie și pietre reci,
universul ne surzește
cu țipete care se chinuie, obosite,
să bandajeze rănile sângerânde
ale necredinței.
Lumea se sperie în oglindă de chipul ei.

155

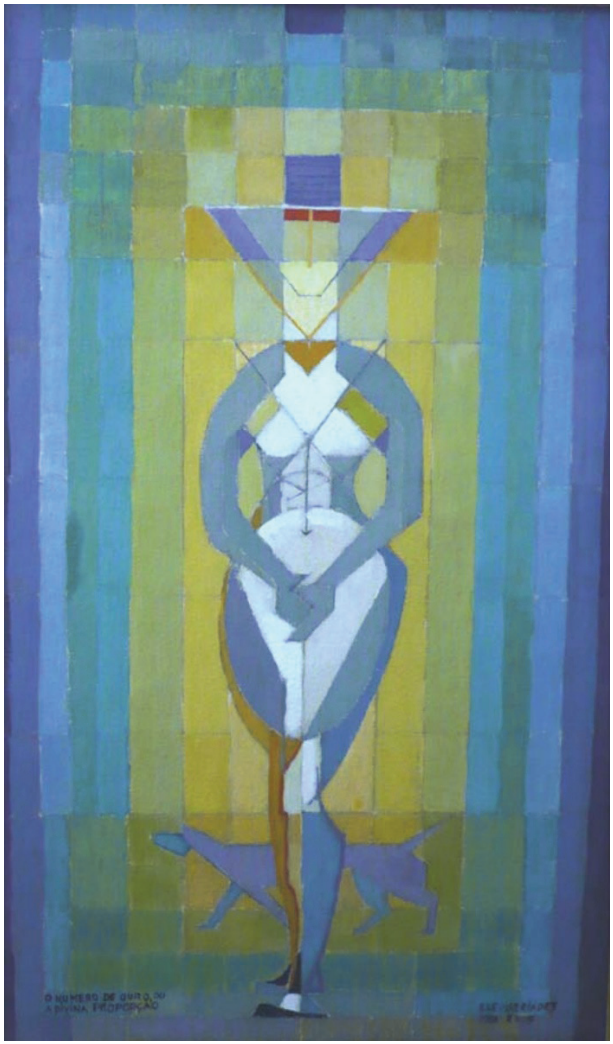
O adolescente

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
O adolescente
Descriere:
Bustul unui băiat este descompus în figuri geometrice, în nuanţe de albastru, ocru, vernil şi alb.
Datare: 1964-2004
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 62x50cm

O numero de Ouro, ou a divina

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
O numero de Ouro, ou a divina proporcao
Descriere:
Silueta unei femei este descompusă în figuri geometrice cu nuanţe de albastru, ocru şi alb, iar în spatele ei, în zona gambelor trece un câine .
Datare: 1958-2005
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 75x46 cm

În 2004-5 pictorul reia studiile din perioada constructivistă sau abstractă (1957-1965) şi le face tablouri în ulei "căci le consider valabile şi după patruzeci de ani de maturizare, şi vreau să le dau o expresie definitivă."[35]

Înfância

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Înfância
Descriere:
Doi copii cu zmeie pe malul mării, unul dintre ei stă în picioare cu tricou alb şi şort, pantaloni scurţi negri şi papuci şi un zmeu albastru, al doilea stă aşezat turceşte pe nisip, are părul roşcat, tricoul portocaliu şi lucrează la un zmeu turcoaz.
Datare: 2005
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 73x65 cm

Înălțând zmeul (1998)

În volumul Cantabis apare un tablou similar din 1998 dar apare şi tabloul din donaţie cu titlul „Copilărie, cu zmeiele pe plajă”

Caneca policroma

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Caneca policroma
Descriere:
Cană descompusă în pete de bleumarin, violet, galben, roşu şi verde cu vopseaua crăpată
Datare: 1960-2004
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 70x50 cm

Pictură abstractă în alb şi negru

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Pictură abstractă în alb şi negru
Descriere:
Compoziţie abstractă în tonuri de bleumarin (dominant), galben şi alb.
Datare: 1966
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni:50x65 cm

© foto Bogdan Gherasim

Mangalia: Farul şi Blocul Pop

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia: Farul şi Blocul Pop
Descriere:
În partea de jos se vede plaja, la orizont sunt câteva construcţii
înalte, farul, câţiva copaci iar sus un cer senin care ocupă jumătatea de sus a tabloului.
Datare: 1945
Material/Tehnică (text):
Ulei pe carton
Dimensiuni: 35.5x27 cm

Biserica ortodoxă greacă din Mangalia

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Biserica ortodoxă greacă din Mangalia
Descriere:
În prim plan marginea unui drum conturată de pomi şi, în spatele acestora, de o linie diagonală ce pleacă din colţul stânga jos al tabloului. În planul îndepărtat, în spatele pomilor, se văd trei căsuţe.
Datare: 1970
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 33x41 cm

Mangalia, stradă veche într-o mahala

Autor : Stephan Eleutheriades
Titlu:
Mangalia, stradă veche într-o mahala
Descriere:
Din partea de jos pleacă o stradă al cărei punct de fugă converge spre o casă din planul îndepărtat, pe partea dreaptă a străzii sunt câteva clădiri iar pe stânga un gard în prim plan care oferă diagonala tabloului şi în fundal, tot pe stânga, coroana unui copac dintr-o curte.
Datare: 1940-1950
Material/Tehnică (text):
Ulei pe pânză
Dimensiuni: 37x56 cm

© foto Bogdan Gherasim

Pictorul a căutat mereu o Mangalie: „*Oraşul nu l-am mai găsit niciodată, şi nici n-o să-l mai văd, pentru că a fost asasinat în mod cinic şi pervers. L-am pictat şi desenat pentru a arăta lumii poezia şi lirismul lui.”*[36]
În picturi şi în desene se văd poveştile nespuse ale oraşului, nostalgia frumosului, a copilăriei, a celor ce nu mai sunt, purtătorii de valori. Figurile se desprind şi sunt aievea: „oamenii arşi de soare şi de vântul mării, care îşi ascundeau fiecare povestea vieţii şi a viselor lor, şi pe care timpul o dăltuia pe feţele lor.” [37]

Note

[1] Stephan Eleutheriades: „Fiul ceasornicarului", Editura Omonia, Bucureşti, 2011, p.4

[2] Emisiunea Invitaţi la Radio România Internaţional din 20.04.2015, Roxana Iorgulescu Bandrabur și Ștefan Eleutheriades, transcriere, p.4

[3] Constanța și Tekirghiolul, 1924, p. 63, p.5

[4] Emisiunea Invitaţi la Radio România Internaţional din 20.04.2015, Roxana Iorgulescu Bandrabur și Ștefan Eleutheriades) p.5

[5] Cezar Lăzărescu, Reconstrucţia oraşului Mangalia, Arhitectura nr. 6, 1959, p. 13, p.5

[6] Stephan Eleutheriades: „Fiul ceasornicarului", Editura Omonia, Bucureşti, 2011, p.6

[7] Silvana Cojocăraşu. „Cantabis". Mangalia, 2010. Disponibil on-line la adresa: www.cantabis.ro"; Elisabeta Moraitakis (ed.). *Stephan Eleutheriades: album*. pref. de Dan Grigorescu; trad. în lb. engleză de Samuel W. Onn. Bucureşti: Editura Institutului Cultural Român, 2011; Dan Grigorescu. *Dicţionarul Avangardelor,* ed. a ll-a revăzută şi adăugită, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2005, pp. 211-212., p.7

[8] *Dialoguri cu Mac Popescu*. Bucureşti: Casa de pariuri literare, 2016. p.8

[9] Ştefan Cleovol Elefteriadis *apud*. Ştefan Delureanu. *Un mare pictor român: Eleutheriades*. În: Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit.*, p. 20, p.9

[10] *Ibidem*, p.9

[11] Silvana Cojocăraşu. *Op. cit.*; Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit., p.9*

[12] Florica Pospai Cruceru. În loc de postfaţă. În: Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit.*, p. 168, p.9

[13] Text dactilografiat de Ştefan Eleutheriades, scrisoare din ianuarie 2007. Disponibil on-line la adresa: http://www.alternativaonline.ca/StudiiPontice1207.html, p.10

[14] *"Culmea ironiei este că cei doi arhitecţi care au asasinat oraşul, Cezar Lăzărescu şi Violeta (Tuţescu) Morariu, colegii mei de an în facultate, au cunoscut şi apreciat diploma mea de arhitect: Un satelit Balnear la Mangalia, în care păstram oraşul matcă intact şi dezvoltam extinderea lui înspre partea de nord, în regiunea gării, dar, din nenorocire, totul a ieşit pe de-andoaselea, oferind actuala imagine anacronică, apreciată de venetici şi sezonişti."* (Ştefan Eleutheriades, scrisoare din ianuarie 2010), Text disponibil on-line la adresa: http://www.alternativaonline.ca/StudiiPontice1207.html, p.10

[15] Dan Grigorescu. Un artist al sintezei raţiunii si sensibilităţii. În: *Caiete critice*, nr. 5, 2004, p.10

[16] George Ciorănescu. Un pictor al luminii mangaliote. În: Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit.*, p. 109, p.11

[17] Stephan Eleutheriades, apud. Silvana Cojocăraşu, volumul de poezii „Cantabis", p.11

[18] George Ciorănescu. Un pictor al luminii mangaliote. În: Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit.*, p. 109, p.11

[19] Stephan Eleutheriades: „Fiul ceasornicarului", Editura Omonia, Bucureşti, 2011, p.13

[20] Stephan Eleutheriades: „Fiul ceasornicarului", Editura Omonia, Bucureşti, 2011, p.15

[21] Fiul Ceasornicarului, pag. 78 Stephan Eleutheriades, Ed. a II-a, Ed. Omonia București 2019, p.18

[22] Fiul Ceasornicarului, pag. 5 Stephan Eleutheriades, Ed. a II-a, Ed. Omonia București 2019, p.20

[23] Stephan Eleutheriades: „Fiul ceasornicarului", Editura Omonia, Bucureşti, 2011, p.34

[24] Idem. 9, p.35

[25] Stephan Eleutheriades. Mangalia. Aşa cum am cunoscut-o şi iubit-o. În: *Stephan Eleutheriades: album*, Loc. cit., p. 24

[26] Idem. 25, p.49

[27] Stephan Eleutheriades, Rio de Janeiro, Brazilia, 2010 (introducere la volumul de poezii „Cantabis" de Silvana Cojocăraşu, ilustrat cu tablourile şi desenele sale), p.51

[28] Stephan Eleutheriades. *Apud. Cantabis, p.54*

[29] Stephan Eleutheriades: album. Editura Institutului Cultural Român, 2011, p. 137, Pe malul mării, ulei pe pânză, 65x81 cm, 1983, Colecţie particulară, Volta Redonda

[30] Stephan Eleutheriades. *Apud*. Silvana Cojocăraşu. *Cantabis*. Mangalia 2010, www.cantabis.ro, p.64

[31] interviu Radio România Internațional - Roxana Iorgulescu Brandabur, p.72

[32] Mangalia in memoriam, p.76

[33] George Ciorănescu. Un pictor al luminii mangaliote. În: Elisabeta Moraitakis (ed.). *Op. cit.*, p. 108, p.78

[34] Idem 30, p.80

[35] Idem 28, p.82

[36] Stephan Eleutheriades. *Apud*. Silvana Cojocăraşu. *Cantabis*. Mangalia 2010, www.cantabis.ro, p.89

[37] *Ibidem*.

Bibliografie

COJOCĂRAŞU, Silvana. Cantabis. Mangalia 2010, www.cantabis.ro

Dialoguri cu Mac Popescu. Bucureşti: Casa de pariuri literare, 2016

ELEUTHERIADES, Stephan. Mangalia in memoriam – Elegii vizuale: album. Cuv. înainte Dan Grigorescu, Editura Omonia, 2011

ELEUTHERIADES, Stephan. Fiul ceasornicarului. Editura Omonia, Bucureşti, 2011,

GRIGORESCU, Dan. Un artist al sintezei raţiunii si sensibilităţii. În: Caiete critice, nr. 5, 2004

GRIGORESCU, Dan. Dicţionarul Avangardelor, ed. a ll-a revăzută şi adăugită, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2005, pp. 211-212

MORAITAKIS, Elisabeta (edit.). Stephan Eleutheriades: album.

pref. Dan Grigorescu; Editura Institutului Cultural Român, 2011

http://www.alternativaonline.ca/StudiiPontice1207.html

http://www.alternativaonline.ca/exilul%20creator.html

http://www.mangalianews.ro/2015/08/mangalia-20-episodul-13-scriitori-din-mangalia-despre-mangalia-i/

Despre proiect

Proiectul ”Artiști la Arhitectură: Cercetare documentară, scanare și digitalizare colecții de bunuri culturale relevante pentru componenta artistică a învățământului de arhitectură”, acronim ArtArh, finanțat prin UAUIM-FFCSU-2024-011 domeniul **E. Cercetare strategică și dezvoltarea cercetării pe pilonul Patrimoniu cultural, material sau imaterial, finanțat din Fondul Cercetării Științifice Universitare UAUIM 2024,** din bugetul Ministerului Educației, continuă demersurile de promovare și diseminare a valorilor identitate din Școala de Arhitectură de-a lungul timpului, până în zilele noastre, început anii trecuți prin proiectele ScanDip130 (diplome și lucrări studențești), TradArh (tradiții didactice) și StufoArh (Studiul Formei la Arhitectură) ale CED UAUIM.

Anul acesta propunem punerea în valoare a resurselor documentare prezente în cadrul UAUIM prin conservarea și accesiblizarea unui fond artistic și documentar, relevant pentru cultura arhitecturală, prin digitizarea, conservarea preventivă și diseminarea unor lucrări de artă plastică (desene de arhitectură – arh. Ion Mincu, planuri pe calc – arh. Victor Stephănescu, pictură – arh. Stephan Eleutheriades și arh. Teodor Tufan) din cadrul Centrului Expozițional Documentar al UAUIM relevante pentru caracterul lor memorialistic și identitar, dar și pentru evoluția învățământului artistic de arhitectură.